

**Dossiers
del Tercer
Sector**

núm. 23
febrer de 2012

La pobresa energètica a Catalunya

Situació actual i propostes d'acció

Financia:

1. Introducció

L'accés a l'energia està directament lligat al benestar de les persones. L'energia és necessària per cuinar, per il·luminar-nos, per conservar els aliments, per tenir aigua calenta sanitària i per poder fer ús de sistemes de climatització, serveis bàsics que tota llar hauria de tenir coberts per tal d'assegurar-se unes condicions mínimes de confort. Malgrat aquest caràcter bàsic que tenen els subministraments d'energia, cada vegada trobem més gent amb dificultats per cobrir les seves necessitats bàsiques de gas i electricitat, i que, per tant, pateixen pobresa energètica. En aquest fenomen hi intervenen fonamentalment factors com el preu de l'energia, els ingressos econòmics i les condicions de l'habitatge. L'envelliment de la població també té una incidència en els nivells de pobresa energètica d'un país. A Espanya, l'augment continuat dels preus de l'energia, la crisi econòmica i la crisi immobiliària dels últims anys han agreujat aquesta situació.

Tot i que no existeixen metodologies específiques de mesura, es calcula que més d'un 10% de la població espanyola pateix pobresa energètica. A Catalunya, gairebé el 13% de la població declara que no pot mantenir l'habitatge a una temperatura adequada², fet que té conseqüències sobre la salut de les persones, les relacions familiars, i el rendiment acadèmic, entre d'altres. Per exemple, la Creu Roja ha observat que el 43,2% de la població que atén viu en llars on no es poden permetre encendre la calefacció. A més a més, Espanya és l'estat on hi ha més mortalitat addicional a l'hivern de tota la Unió Europea.

En aquest sentit, un factor important que incideix en els nivells de pobresa energètica al nostre país és la qualitat dels habitatges. Més del 50% del parc d'habitatges a Espanya està construït sense criteris d'eficiència energètica, i el 16% presenten humitat, goteres o altres problemes derivats d'un mal aïllament.

La pobresa energètica afecta un ampli ventall de persones, però les més sensibles de patir-ne són aquelles que tenen menys poder adquisitiu, i sovint coincideix que viuen en habitatges en males condicions. Al 2011, un 19% de la població catalana vivia per sota del llindar de la pobresa, un percentatge elevat de persones que, en gran part, són també vulnerables energèticament. En els últims 4 anys ha empitjorat la situació, degut a l'augment de l'atur, a la disminució dels ingressos familiars i de les prestacions socials, i a altres problemes relacionats amb l'habitatge, conseqüència de l'esgotament del model d'expansió immobiliària d'anys anteriors, i que ha obligat a moltes persones a renunciar a un habitatge adequat. En el període 2007-2010 s'ha duplicat el nombre de famílies a les quals Càritas paga la factura dels subministraments d'energia, i es calcula que les empreses subministradores de gas i electricitat tenen al voltant d'un 5% d'impagats.

A més, es tracta d'un fenomen global: en països empobrits hi ha 1.300 milions de persones que no tenen garantit l'accés a l'energia, però també als països rics una part considerable de la població lluita per fer front a la despesa econòmica del consum d'energia. Concretament, a Europa es calcula que entre 50 i 150 milions de persones pateixen pobresa energètica.

Així doncs, la pobresa energètica és un problema creixent que té conseqüències sobre el confort i el benestar de les persones. Actualment, a Catalunya i a Espanya, els instruments polítics i legals encara no garanteixen l'ús i l'accés a l'energia a un preu just. Principalment s'estan aplicant mesures correctives d'urgència que actuen sobre un fet puntual com, per exemple, el pagament de factures de gas i electricitat, però que no resolen el problema ni preveuen situacions futures. D'altra banda, el sector energètic espanyol és poc transparent amb el consumidor: està poc diversificat i poques empreses controlen la major part del mercat. Això els permet regular els preus i la quantitat i qualitat de la producció, de manera que l'interès de la majoria dels consumidors no queda suficientment protegit. En els últims anys, els preus de l'energia no han parat d'augmentar, i sembla que aquesta tendència continuarà en els propers anys, fet que es traduirà en un augment dels casos de pobresa energètica.

Aquest dossier pretén aprofundir en aquesta problemàtica per entendre millor què es pot fer per fer-hi front.

2. Què és la pobresa energètica: causes i conseqüències

Actualment no hi ha una definició consensuada, però s'entén que la pobresa energètica és la dificultat o la incapacitat de mantenir la llar amb unes condicions adequades de temperatura (18°C a l'hivern i 25°C a l'estiu) a un preu just. Al nostre país encara no hi ha un consens sobre com valorar aquesta circumstància, però el que es té clar és que ha de ser un concepte dinàmic, perquè definicions més estàtiques basades en nivells d'ingressos utilitzades en altres països actualment s'estan revisant.

- **Causas de la pobresa energètica:**

Distingim 3 causes principals que incideixen en la pobresa energètica: un baix nivell de renda, una baixa qualitat en l'edificació i l'increment en els preus de l'energia.

- Baix nivell de renda: En molts casos, les persones que viuen en situació de pobresa energètica són aquelles que reben prestacions socials, que treballen a temps parcial, estan a l'atur i/o estan endeutats. A més, aquest perfil de persones habitualment no es pot permetre viure en habitatges adequats, així que viuen en edificis que requereixen reformes i millores en l'eficiència energètica. En molts casos tampoc disposen de sistemes de calefacció. Les persones amb poc poder adquisitiu acostumen a consumir menys però, com s'ha comentat anteriorment, l'energia s'utilitza per dur a terme activitats de primera necessitat i per tant en molts casos és imprescindible.

- Baixa qualitat de l'edificació: la baixa qualitat en l'edificació és un problema estructural que afecta a gran part del parc d'habitatges del nostre país, ja que més del 50% dels habitatges van ser construïts abans que s'apliqués qualsevol normativa de regulació tèrmica. Aquest fet té unes conseqüències més greus per a les persones econòmicament vulnerables i amb problemes de salut, però té un impacte en tota la població que viu en edificis d'aquestes característiques on la qualitat constructiva no permet mantenir la temperatura i calen més recursos econòmics per climatitzar les estances.

- L'increment continuat dels preus de l'energia també afecta especialment a les famílies amb nivells de renda baixos, perquè troben més dificultats per pagar les factures. En els últims deu anys, el preu de l'electricitat s'ha encarat en més del 50%, malgrat que el nivell de vida i el poder adquisitiu de la població s'han mantingut igual i, durant els últims anys, han empitjorat. A més a més, fins al moment no s'han justificat als consumidors aquests increments de preu en base als costos reals de generació i subministrament d'energia, donada l'opacitat del sector a Espanya. Aquest fet també augmenta la vulnerabilitat dels consumidors davant la pobresa energètica.

- **Conseqüències de la pobresa energètica:**

Les conseqüències derivades de la pobresa energètica fonamentalment tenen a veure amb: afeccions a la salut, disminució del rendiment físic i acadèmic, problemes socials i relacionals (intra i extrafamiliars), degradació dels edificis, increment de les emissions de CO2 (amb els conseqüents efectes sobre la salut pública), i deute excessiu.

- Impactes en la salut: diversos estudis relacionen la pobresa energètica amb afeccions específiques sobre la salut física, que afecten principalment a les persones més vulnerables com els nens, la gent gran o les persones amb malalties cròniques. El fred i la humitat permanents poden comportar problemes respiratoris com asma, bronquitis, al·lèrgies, etc., així com agreujar malalties o problemes de salut ja existents. També tenen efecte en el rendiment físic i intel·lectual de les persones. La salut mental també es pot veure afectada per aquestes

situacions, donat que viure en una casa en males condicions pot causar ansietat, exclusió, insomni, inestabilitat familiar, fracàs escolar, o fins i tot aïllament social. Aquestes afectacions en la salut física i psicològica poden derivar en inestabilitat familiar i d'altres problemes relacionals amb l'entorn social proper.

□ Degradació dels edificis: la degradació dels edificis causada, per exemple, per un problema d'humitat permanent, pot portar a un empitjorament de les situacions de pobresa energètica. Com més es deteriori l'habitatge, més costarà mantenir la temperatura i les condicions òptimes de benestar, així que els seus habitants hauran de dedicar cada vegada més recursos econòmics a mantenir la temperatura de confort. A més, la baixa eficiència energètica dels habitatges fa incrementar el consum d'energia, incrementant també les emissions de gasos contaminants a l'atmosfera. Aquest fet té efectes sobre el medi ambient, però també sobre la salut pública, donat que l'augment dels nivells de CO2 es relaciona amb un augment de les malalties respiratòries i cardiovasculars i dels mals de cap, i té efectes sobre la visió.

□ Endeutament: les persones amb pocs recursos econòmics acostumen a tenir dificultats per fer front a factures d'alimentació, transport, o les relacionades amb l'educació dels fills, a més de les factures del gas o l'electricitat. Així doncs, les dificultats per fer front a les factures dels subministraments energètics contribueix a augmentar l'endeutament de les famílies. Alhora, això fa que moltes famílies entrin en dinàmiques de subsistència diària que els fan més difícil sortir de la situació de precarietat.

3. Anàlisi del marc legal

La pobresa energètica és una prioritat social que s'ha d'integrar en l'ordenament jurídic, no només en l'àmbit de l'energia, sinó també de l'habitatge, la salut i el consum. Un consumidor en situació de vulnerabilitat ha de tenir una cobertura legal que el protegeixi i que previngui les situacions de pobresa energètica. Malauradament, aquesta cobertura actualment és inexistent al nostre país, i les persones que pateixen pobresa energètica han de recórrer a instruments d'urgència social, o a triar entre escalfar-se la casa o altres béns i serveis de primera necessitat.

- Marc legal referent a l'energia:

□ Europa: a nivell energètic, la Directiva del mercat interior d'electricitat i la del gas obliga als Estats membres de la UE a definir el concepte de consumidor vulnerable i a establir plans d'acció per paliar les situacions de pobresa energètica. El termini de transposició va vèncer el març de 2011 però, malgrat tot, Espanya encara no l'ha transposat. Aquest fet dificulta la identificació, la prevenció i la correcció de les situacions de pobresa energètica.

□ Estat Espanyol: a nivell estatal hi ha normatives concretes sobre algun dels aspectes, com per exemple el Reial Decret que posa en marxa el bo social per a electricitat. No obstant, aquest bo social ni és efectiu, ni actua sobre els consumidors en situació de vulnerabilitat. En altres normatives estatals que regulen el sector de l'energia no s'hi reflecteix cap altra mesura específica referent a la pobresa energètica, i per tant hi ha un buit regulatori que deixa desprotegides a les persones que estan en aquesta situació al nostre país.

□ Catalunya: a Catalunya es parla de la pobresa energètica en el Pla de l'Energia de Catalunya 2012-2020, com a part d'un dels seus eixos estratègics a treballar en el període 2012-2020. El següent pas seria passar a l'acció i establir mesures de prevenció des dels organismes governamentals catalans que poden tenir una incidència en la pobresa energètica a casa nostra.

- Protecció del consumidor:

□ Europa: pel que fa a l'usuari energètic com a consumidor, l'estratègia europea pel 2020 potencia la protecció dels consumidors per a garantir la transparència en els preus, unes

tarifes assequibles, informació sobre el consum, mesures d'estalvi i mesures en contra les males pràctiques comercials, inclòs el sector energètic . El termini de transposició per als Estats Membres és a finals de l'any 2013 i caldrà, també des del tercer sector, controlar la bona incorporació de les mesures en els ordenaments jurídics nacionals.

□ Estat Espanyol i Catalunya: a nivell estatal, la normativa existent gira entorn del subministrament de la Tarifa d'Últim Recurs (TUR), de l'establiment del bo social per a l'electricitat i de la limitació en les desconexions en cas d'impagaments . Totes elles són mesures incompletes i inefectives que necessiten una revisió i un nou enfocament per tal d'adequar-se a les necessitats i al context social actual.

- Marc legal referent a l'habitatge:

El marc legal referent a l'habitatge es centra principalment en el dret a un habitatge digne i que, en aquest cas, té a veure amb tenir prou disponibilitat d'energia per l'enllumenat, per cuinar, per conservar els aliments i per la climatització. El dret a un habitatge digne traspassa fronteres i s'estableix en pactes i convencions internacionals de drets humans , i també es troba recollit a l'article 47 de la Constitució Espanyola.

També hi té incidència la Directiva europea d'eficiència energètica en l'edificació que es va aprovar l'any passat, i que persegueix la millora en les condicions tèrmiques dels edificis. La transposició a la normativa estatal d'aquesta Directiva representa una oportunitat perquè aquestes millores en els edificis es considerin prioritàries, i fins i tot es fixin criteris superiors d'eficiència energètica en habitatges socials, on es concentra un nombre elevat de consumidors vulnerables.

- Marc legal referent a la salut:

Malgrat que hi ha nombrosos estudis que relacionen les situacions de pobresa energètica i els efectes negatius sobre la salut , sobretot en persones grans i nens, encara no existeix un marc normatiu en aquest àmbit a cap dels nivells d'incidència.

D'altra banda, el Reial Decret 1955/2000 regula en quins serveis essencials es garanteix l'accés al subministrament elèctric encara que no es compleixi amb les obligacions de pagament del servei. Entre aquests serveis essencials hi ha hospitals, centres penitenciaris, enllumenat públic, etc., però no s'hi inclouen casos especials de l'àmbit domèstic en que l'energia pot ser necessària per a la salut de les persones.

4. Propostes i recomanacions

E Durant els últims anys hem vist com els preus de l'electricitat, el gas i altres combustibles ha augmentat exponencialment, i la previsió per als propers anys és que continuïn augmentant de manera considerable. Per tant, és necessari actuar de manera ràpida i eficaç per tal d'evitar que continuï creixent el número de persones en situació de pobresa energètica.

A continuació s'exposen diverses propostes per tal de fer front a aquesta problemàtica creixent en la nostra societat:

D.1.Elaborar un diagnòstic real de la situació:

La pobresa energètica és un problema que afecta al sector de l'energia, però també a altres com la salut, el consum o l'habitatge. A Catalunya, com a Espanya, no es disposa de dades sobre l'impacte específic de la pobresa energètica en la població, a part dels indicadors generals de pobresa. Per tant, és difícil valorar qualitativa i quantitativament l'impacte d'aquest tipus de pobresa i poder dissenyar en conseqüència estratègies adequades per combatre-la.

La pobresa energètica no és fàcilment quantificable, però sí que es pot mesurar a través de variables com l'endeutament de les famílies amb les companyies de subministrament, el número d'habitatges amb goteres, humitat o d'altres problemes d'aïllament, o la incapacitat de les famílies per mantenir la casa a una temperatura adequada. Com ja s'ha explicat, els seus

impactes es poden relacionar amb afeccions específiques a la salut, l'ús de l'energia per sota dels estàndards de confort, o la dedicació d'un percentatge excessiu de la renda familiar a pagar subministraments energètics, en detriment d'altres béns o serveis.

És molt probable que en els darrers anys s'hagi produït un agreujament considerable de la situació, de manera que creiem que en el context actual és necessari elaborar un diagnòstic real de la situació a Catalunya, que permeti donar visibilitat a la problemàtica i obtenir dades reals de l'impacte de la pobresa energètica a casa nostra.

Un anàlisi específic permetria, a més a més:

- Acotar el perfil socioeconòmic de les persones afectades
- Millorar la qualitat de les dades primàries sobre pobresa energètica, incloent noves variables i nous indicadors. A partir de dades primàries específiques, es podria dissenyar una metodologia de mesura de la pobresa energètica que permetria fer un seguiment de la seva evolució (actualment no existeix cap manera de mesurar específicament la pobresa energètica)
- Identificar més detalladament les relacions de causa-efecte de la pobresa energètica, per tal d'avançar en el diagnòstic de casos de pobresa energètica per part dels agents que treballen directament amb els usuaris (centres mèdics, serveis socials, etc). Un exemple seria analitzar en profunditat, a nivell regional, la relació entre les taxes de mortalitat addicional a l'hivern i la pobresa energètica.

D.2 Millorar les polítiques i el marc regulatori existents:

L'ús i l'accés a l'energia està directament relacionat amb el benestar de les persones. L'energia és indispensable per al transport, la climatització o la il·luminació, tant a nivell domèstic com per a la indústria, la sanitat, l'educació, o l'agricultura. A nivell domèstic fem servir energia per a dur a terme diverses activitats de primera necessitat, com escalfar-nos a l'hivern, cuinar, o d'altres activitats relacionades amb l'educació de les persones.

L'accés a l'energia és necessari per a una vida digna, i aquesta premissa s'hauria de tenir en compte en l'elaboració de qualsevol política energètica o contra la pobresa, i també en el marc regulatori i en les mesures que se'n derivin. D'altra banda, el dret a un habitatge digne també implica l'accés a uns serveis energètics assequibles, donat que la dificultat per mantenir l'habitatge en unes condicions adequades o no disposar d'altres serveis energètics essencials a un preu raonable ja hem vist que pot tenir diversos impactes en la salut de les persones, l'estabilitat familiar, etc. Així doncs, des dels poders públics s'haurien d'impulsar mesures per garantir l'ús i l'accés a l'energia a un preu just, i protegir així els col·lectius més vulnerables.

Actualment, a Catalunya i a Espanya, les mesures polítiques i legals encara no són prou adequades. A nivell europeu, però, ja s'estan traçant línies d'acció per fer front a la pobresa energètica, i tots els estats membres estan obligats a prendre mesures contra la pobresa energètica.

Algunes propostes concretes en el pla polític i regulatori són:

- Dissenyar plans d'acció concrets i dotar-los de mitjans per a la seva execució:

Catalunya ha estat la primera comunitat autònoma espanyola que ha incorporat la pobresa energètica en una línia estratègica en el Pla de l'Energia i Canvi Climàtic de Catalunya 2012-2020, la qual cosa demostra una voluntat política d'afrontar la problemàtica que en altres regions d'Espanya encara no s'ha observat. Malgrat tot, aquesta voluntat encara no s'ha traduït en el desenvolupament de mesures concretes d'acció, ni gaudeix de cap assignació pressupostària. Per tal de fer efectiva aquesta voluntat d'afrontar la pobresa energètica és indispensable dissenyar i planificar mesures d'acció que comptin amb objectius concrets, eines, i un pressupost associat.

Coordinació interdepartamental:

A més d'implicar àmbits tant diferents com l'energia, la salut, el consum o l'habitatge, la pobresa energètica és un fenomen que administrativament implica diversos nivells de govern

(estatal i autonòmic) i diversos departaments. Per tant, la coordinació de diversos òrgans governamentals és indispensable per tal de dur a terme polítiques coherents i efectives. El règim bàsic energètic és competència exclusiva de l'Estat (Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme), però a nivell autonòmic també hi ha departaments de govern que poden tenir una incidència en la pobresa energètica:

- o En l'àmbit de mesures correctives: Departament de Benestar Social i Família, Departament de Salut

- o En l'àmbit preventiu: Departament d'Empresa i Ocupació (Institut Català d'Energia - ICAEN i Agència Catalana del Consum), Departament de Benestar Social i Família, Departament de Salut, Departament d'Economia i Coneixement (Autoritat Catalana de la Competència)

- Protecció del consumidor energètic:

Com a mesura de prevenció, s'hauria de donar un caràcter prioritari a la protecció del consumidor energètic. Aquest fet és especialment destacable en un context en què el sector energètic no és transparent amb el consumidor i en què el seu poder de pressió fa que l'interès de la majoria dels consumidors no quedi suficientment protegit.

És important destacar que actualment, tant en el mercat del gas com en el de l'electricitat, un nombre reduït d'empreses controlen la major part de la producció i el subministrament d'energia, la qual cosa els permet exercir el seu poder de mercat en l'establiment de preus i en la quantitat i la qualitat de la producció i els serveis. Per tant, és important intensificar les mesures que fomentin la diversificació i la transparència en el sector privat de l'energia.

- Garantir l'accés a uns preus raonables i transparents: el preu de l'energia és un dels factors que més afecta a la pobresa energètica. Com ja s'ha comentat, en els últims 10 anys, el preu de l'electricitat s'ha encaritat en més del 50%, i les polítiques de formació de preus que apliquen les majors empreses d'energia no són transparents. Des del govern s'haurien d'auditar els costos reals de l'energia, aplicar mesures per tal d'augmentar la transparència en aquest àmbit, i regular per garantir l'accés a uns preus raonables.

- Assegurar el subministrament en moments crítics: de forma general, l'impagament de factures d'energia de forma continuada porta a la suspensió del subministrament, excepte en alguns casos especials que el tenen garantit (hospitals, per exemple). Entre aquests casos especials no es contempla cap cas de l'àmbit domèstic. Els casos de necessitat vital de subministrament elèctric a la llar (malalties respiratòries cròniques o tractaments de diàlisi) haurien de ser considerats serveis essencials i s'haurien d'establir mesures per evitar la desconexió en aquestes circumstàncies.

- Millorar les tarifes socials de subministraments energètics: l'estat espanyol ha de definir el més aviat possible el terme de consumidor vulnerable d'energia, tal i com obliguen les Directives europees del mercat interior d'electricitat i de gas. Com a part de la política de protecció al consumidor vulnerable, l'estat espanyol hauria de millorar l'actual bo social per a l'electricitat i valorar establir també un bo social pels consumidors de gas. Aquestes tarifes socials haurien de tenir en compte no només la potència contractada o situació laboral i familiar, sinó també les condicions de l'habitatge i el nivell d'ingressos del consumidor. Actualment una família nombrosa de renda alta té accés a aquest bo social, mentre que no totes les persones en risc tenen cobertura amb aquest instrument

- Disminuir l'IVA dels subministraments energètics, que actualment es grava amb un 21%.

- Campanyes informatives:

En l'àmbit de la salut, s'haurien de dur a terme campanyes informatives en centres de serveis socials i centres de salut de forma periòdica. Les conseqüències sobre la salut de la pobresa energètica no només es produeixen en condicions extremes, sinó que sovint es deuen

a l'exposició continuada a certes condicions ambientals d'humitat, fred/calor, etc. Actualment aquest tipus de campanyes només s'estan fent de manera puntual quan hi ha onades de calor o de fred.

- Mesures referents a l'habitatge:

- Incloure criteris superiors d'eficiència en els habitatges socials: la normativa actual ja preveu la incorporació de criteris d'eficiència energètica i qualitat dels habitatges, però en els habitatges socials encara es podrien incloure criteris superiors d'eficiència, tenint en compte que el perfil d'usuari d'aquests habitatges és de consumidor energètic molt vulnerable.

- Incloure la pobresa energètica en els criteris d'assignació de fons en plans de millora de l'habitatge: ja existeixen alguns instruments per impulsar millores en el parc d'habitatges català (Pla Renova't les finestres, els electrodomèstics, etc.). Per tal de millorar l'eficàcia i la utilitat social d'aquestes eines, s'haurien de tenir en compte les situacions de pobresa energètica en els criteris d'assignació de fons.

- Promoure programes d'ocupació en l'àmbit de la rehabilitació d'habitatges: un mecanisme de doble impacte sobre la pobresa energètica seria promoure programes d'ocupació en l'àmbit de la rehabilitació d'habitatges. Aquest tipus de programa ajudaria a augmentar els ingressos de persones en risc (aturats) alhora que es millora la qualitat dels habitatges.

- Promoure l'autoconsum en comunitats de veïns: la instal·lació en comunitats de veïns de, per exemple, plaques fotovoltaïques o tèrmiques, disminueix la dependència i la vulnerabilitat del consumidor. A més a més, la descentralització de la generació d'energia contribueix a l'abaratiment del preu de l'energia (s'estalvien costos de distribució, s'utilitzen fonts renovables que són gratuïtes, etc).

D.3 Fer incidència política des del Tercer Sector i la societat civil

El Tercer Sector té un paper fonamental en el tractament d'aquesta problemàtica, donat que la proximitat que té amb les persones afectades li permet d'oferir una perspectiva diferent de la que poden tenir moltes de les institucions públiques. A més, al ser organitzacions arrelades localment i que responen a la realitat d'un context concret, fa més fàcil també la incidència a través de l'acció, i a través de les activitats de la pròpia entitat.

En el cas de la pobresa energètica, com que es tracta d'una qüestió en la qual hi intervenen factors relacionats amb diversos àmbits, per començar seria important establir una coordinació entre els diferents sectors, especialment entre el tercer sector social i l'ambiental, amb l'objectiu de construir un discurs i un posicionament comú que incorpori les visions dels sectors.

Quant a propostes concretes sobre l'acció del tercer sector, les podem agrupar en blocs:

- i. Accions d'incidència des de la reflexió: accions destinades a obtenir informació, divulgar-la, elaborar recomanacions, crear corrents d'opinió.
 - o Fer un seguiment de les polítiques, la legislació i les mesures aplicades des dels espais governamentals. Elaborar propostes per al disseny o la millora de polítiques concretes.
 - o Fer un seguiment del comportament del sector privat de l'energia i l'habitatge (empreses), de l'evolució de les tarifes de l'energia, i de l'impacte social del model actual (centralitzat) de subministrament d'energia. Denunciar possibles irregularitats, fer propostes de millora.
 - o Situar el tema a l'agenda i el debat públic establint relacions amb els mitjans de comunicació.
 - o Establir relacions amb els diversos departaments de govern implicats i identificar els canals específics de col·laboració.
 - o Construir aliances amb col·lectius concrets.

- o Mantenir una base de dades sobre pobresa energètica, per tal de poder produir informació actualitzada periòdicament. Fer un seguiment dels indicadors de pobresa energètica per tal d'avaluar-ne l'evolució.

- o Fomentar l'intercanvi entre diferents àmbits (ciències socials, salut, arquitectura, medi ambient, etc) per a buscar solucions innovadores.

Aquestes accions es podrien canalitzar a través d'un grup de treball específic que periòdicament faci extensibles les seves reflexions i propostes a tots els agents implicats.

- ii. Accions d'incidència des de l'acció: basades en combatre la pobresa energètica a través de l'acció directa, ja sigui des d'una perspectiva de conscienciació dels usuaris, com des dels propis serveis oferts per les entitats.

- o Impulsar campanyes informatives i de sensibilització per promoure un bon ús de l'energia a la llar, i per conscienciar sobre les conseqüències d'habitar una casa que no compleixi unes mínimes condicions de confort (sobretot dirigides a col·lectius vulnerables).

- o Incorporar consultes d'assessoria tarifaria en els serveis que s'ofereixen als usuaris i formar als tècnics per tal que puguin diagnosticar casos de pobresa energètica i assessorar adequadament (cal tenir en compte que el sector de l'energia és un dels sectors en què els consumidors canvien menys de proveïdor, principalment per desconeixement d'alternatives).

- o Col·laborar en la implementació de polítiques concretes, dissenyar projectes innovadors que ajudin a reduir la pobresa energètica, aprofitant el caràcter local i la major flexibilitat de les entitats del tercer sector. Per exemple, projectes d'inserció laboral relacionats amb la rehabilitació d'edificis o la promoció d'instal·lacions renovables per a l'autoconsum (individual o comunitari), accions de formació i assessorament a col·lectius vulnerables, etc.

- o Negociar amb les companyies subministradores per tal que s'impliquin en la lluita contra la pobresa energètica (per exemple, finançant projectes específics, o negociant tarifes especials per a persones en risc). Per a les companyies subministradores, a més de millorar la seva responsabilitat social corporativa, la pal·liació d'aquest problema pot suposar la reducció d'impagaments.

- o Promoure models innovadors d'habitatge que incorporin criteris d'eficiència i autoconsum energètic.

Dossiers del Tercer Sector

Podeu trobar més dossiers a:
www.tercersector.cat

Autores: Marta Garcia Paris i Joana Mundó (ECOSERVEIS)

Fonts:

- Tackling Fuel Poverty in Europe. Recommendations Guide for Policy Makers. EPEE. VVAA (Ademe, Alphééis, Cler, Cunic, Ecoserveis, National Energy Action, Cestec) (2010)

- Guia Pràctica: Com actuar davant la pobresa energètica. Ecoserveis (2009)

- Pobreza energética en España. Potencial de generación de empleo derivado de la rehabilitación energética de viviendas. Asociación de Ciencias Ambientales (2012)

- Dictamen del Comité Económico y Social Europeo sobre «La pobreza energética en el contexto de la liberalización y de la crisis económica» (2011/C 44/09)

- Resolución aprobada por la Asamblea General de las naciones Unidas 65/151. Año Internacional de la Energía Sostenible para Todos (A /RES/65/151)